

Titel: Zwachtelen onder- en bovenbeen met korte rek zwachtels

Omschrijving handeling

In juiste houding brengen van het been. Aanbrengen buisverband en/of polsterwatten. Zwachtelen onderbeen en vervolgens knie en bovenbeen. Fixeren zwachtel.

Deskundigheidsniveaus

Opdracht tot voorbehouden of risicovolle handeling:	
Mag zelfstandig verricht worden door:	

Aandachtspunten

- Zwachtelen met korte-rek zwachtels is alleen zinvol bij cliënten die voldoende kunnen bewegen. Stimuleer passieve cliënten om voldoende te bewegen.
- Ga voor de start van het zwachtelen na of de enkel-armindex bekend is. Zo niet, overleg met de behandelaar over het afnemen ervan.
- Observeer op tekenen van arterieel vaatlijden. Overleg bij twijfel met de behandelaar.
- Maak afspraken met de behandelaar over frequentie en wijze van evaluatie van de compressietherapie.
- Kijk tijdens het zwachtelen "in de rol".
- De zwachtel blijft als het ware tegen de huid gekleefd en volgt de vorm van het been.
- Breng de zwachtels glad en zonder kreukels aan om drukplekken te voorkomen.
- Fixeer de zwachtels met pleister, niet met fixatieklemmetjes.
- Als alle zwachtels zijn aangelegd mogen er geen openingen ('vensters') te zien zijn.
- Het is gebruikelijk dat korte-rek zwachtels 24 uur per dag worden gedragen.
- In het begin van de behandeling zal het been snel in omvang afnemen. Dagelijks zwachtelen kan dan nodig zijn. Als de omvang minder verandert, hoeft er minder vaak gezwachteld te worden (minimaal 1x per week)
- Een nylonkous kan worden gebruikt als aantrek hulpmiddel bij het aantrekken van kleding over gezwachtelde ledematen.

Complicaties

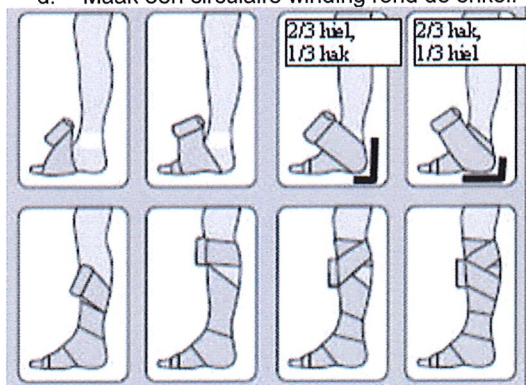
Complicaties tijdens de handeling	Handelwijze
Huid onder drukverband is geïrriteerd.	Smeer de huid dun in met een huidverzorgende crème.
Er zijn 'vensters' te zien.	Leg de zwachtels opnieuw aan.
Pijn of blauwe tenen na zwachtelen.	Laat de cliënt lopen. Als pijn na 15 min. niet over gaat zwachtels opnieuw aanleggen. Als pijn aanhoudt na opnieuw zwachtelen, arts waarschuwen.
Witte tenen na het zwachtelen.	Kan een teken zijn van miskende arteriële insufficiëntie. Verwijder de zwachtels direct en waarschuw de arts.

Benodigdheden

- strak opgerolde korte rek zwachtels (10 of 12 cm)
- steun voor been (bijv. krukje, beensteun)
- pleister, schaar
- tricot buisverband
- polsterwatten
- nylonkous of panty
- stoel of kruk voor hulpverlener
- afvalbak

Werkwijze

1. Pas handhygiëne toe.
2. Zet de benodigdheden binnen handbereik.
3. Knip 8 repen pleister van ± 10 cm af en hang ze binnen handbereik.
4. Inspecteer de zwachtels op stevigheid, gladheid en of ze strak opgerold zijn.
5. Zet de stoel/kruk voor de hulpverlener klaar en stel deze, zo mogelijk, op de juiste hoogte in.
6. Neem plaats op stoel of kruk.
7. Laat de cliënt een zithouding aannemen waarbij het te zwachtelen been op de steun voor het been of stoel leunt.
8. Ontbloot het been van de cliënt en controleer de huid van het been op de volgende aspecten:
 - o eczeem
 - o wondjes
 - o kleur
 - o oedeem
 - o hygiëne
9. Ga of het been gepolsterd moet worden. Zo ja, breng het tricot buisverband, en de polsterwatten aan op de gewenste plaatsen.
 - a. Meet het tricot buisverband af: min. 1,5 tot max. 3 keer de onderbeenlengte en breng dit als een kous over het onderbeen tot onder de knie aan. Laat het overtollige materiaal over de tenen hangen naar beneden.
 - b. Observeer het been goed. Breng waar nodig polsterwatten aan op het tricot buisverband.
 - Enkel: maak een driehoekje van de polsterwatten en leg deze aan de zijkant van de enkel (fixeer deze met een pleister).
 - Scheenbeen: knip de lengte van het scheenbeen af van de rol en vouw deze in de lengte dubbel en leg deze aan weerszijden van het scheenbeen.
 - Polsteren van de wreef: knip een of meerdere stuk(ken) polstermateriaal, zolang als de lengte van de wreef. Breng het polstermateriaal aan op de wreef.
10. Plaats de voet in een hoek van 90 graden ten opzichte van het onderbeen.
11. Zwachtel de voet, de enkel en het onderbeen.
12. Neem de eerste zwachtel en leg het begin van de zwachtel vanaf de grote teen in de richting van de kleine teen, langs de implant van de tenen (zwachtel van binnen naar buiten) en kijk in de rol.
13. Maak 1 of 2 circulaire windingen om de voorvoet van binnen naar buiten.
14. Zwachtel voet, hiel en enkel.
 - a. Maak een spiraalwinding midden over de voet.
 - b. Maak een spiraalwinding 2/3 op de hiel, 1/3 om de hak.
 - c. Maak een spiraalwinding 1/3 op de hiel, 2/3 om de hak.
 - d. Maak een circulaire winding rond de enkel.

15. Volg de vorm van het onderbeen met de zwachtel, telkens met dezelfde constante druk.
16. Maak vlak onder de knieschijf een niet te strakke circulaire winding.
17. Zwachtel vervolgens verder door het onderbeen naar beneden te volgen.
18. Fixeer de zwachtel met twee pleisters (nooit strak circulair).
19. Neem de volgende (2^e) zwachtel en leg het begin van de zwachtel vanaf de kleine teen in de richting van de grote teen, langs de implant van de tenen (tegengesteld aan de eerste zwachtel; van buiten naar binnen).
20. Herhaal de stappen 12 t/m 18.
21. Sla het tricot buisverband terug over het gezwachtelde onderbeen om afzakken te voorkomen.
22. Vraag de client zo mogelijk te gaan staan.
23. Breng een tricot buisverband aan op het bovenbeen.
24. Polster de knieholte.

25. Zwachtel de knie.
 - a. Neem een nieuwe zwachtel en leg het begin van de zwachtel aan de binnenzijde van het onderbeen.
 - b. Zwachtel 1 slag op het onderbeen, onder het kniegewricht, van binnen naar buiten over het scheenbeen.
 - c. Zwachtel 1 slag over de knieschijf en 1 slag boven het kniegewricht rond het bovenbeen.
 - d. Zwachtel 1 slag terug over de knieschijf naar het onderbeen en 1 slag rond het onderbeen.
 - e. Zwachtel opnieuw 1 slag over de knieschijf naar het bovenbeen.
 - f. Zwachtel 1 slag terug rond de knieschijf om het open venster te vullen.
 - g. De volgende slagen worden enigszins schuin over het bovenbeen gelegd.
26. Zwachtel het bovenbeen.
 - a. Neem een nieuwe zwachtel.
 - b. Zwachtel de eerste slag, opnieuw van binnen naar buiten (!), net boven de knie, overlappend met de vorige zwachtel.
 - c. Rol de zwachtel tegen het been naar boven tot vlak onder de lies af, zonder de zwachtel in een richting te sturen; behoud hierbij een gelijkmatige spanning op de rol.
 - d. Leg vlak onder de lies een circulaire toer (NB. Trek deze niet aan!); zorg dat de bovenrand van de zwachtel niet boven de bilplooï uitkomt.
 - e. Rol de zwachtel verder af, waarbij de zwachtel als vanzelf naar beneden en weer naar boven loopt. Gebruik zo nodig een derde zwachtel voor de compressie en/of voor de lengte van het been.
 - f. Fixeer de zwachtel met twee stukken pleister.
27. Zwachtel het andere been.
28. Controleer na het zwachtelen van beide benen de kleur van de tenen van de cliënt en ga na of de cliënt pijnvrij is.
29. Help de cliënt in zijn of haar schoenen.
30. Geef informatie over het belang van voldoende beweging.
31. Ruim de materialen op.
32. Pas handhygiëne toe.
33. Noteer de handeling en eventuele bevindingen.

Verkorte geprotocolleerde werkinstructie

[Zwachtelen onder- en bovenbeen met korte rek zwachtels verkort](#)

Observatielijst

[Zwachtelen onder- en bovenbeen met korte rek zwachtels observatielijst](#)

Achtergrondinformatie

[Complicaties ambulante compressietherapie been](#)

[Evaluatie van compressietherapie](#)

[Meten van de enkel-arm index](#)

[Oedeem en lymfoedeem in armen en benen](#)

[Ulcus cruris venosum](#)

[Wat is compressietherapie](#)

[Zwachtelen](#)

Richtlijnen

[Techniek handdesinfectie met handalcohol](#)

[Techniek handreiniging](#)

Publicatiedatum

Gepubliceerd op 01-06-2017. © Copyright Vilans 2017